

บทที่ 6

ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ

การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษที่ผ่านมาถือว่าประสบความสำเร็จพอสมควร ทั้งในส่วนของจัดการปลูกผักแบบปลอดสารพิษได้ แม้ว่ากลุ่มจะตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเมืองที่มีแต่มลพิษต่าง ๆ และประสบความสำเร็จในการได้รับสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2547 จนทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป ทำให้ยอดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามเส้นทางที่กลุ่มได้เดินมานั้น ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น กลุ่มต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ กล่าวคือ

1. ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ
2. ผลกระทบจากปัญหาอุปสรรคของกลุ่มที่กำลังประสบอยู่ต่ออนาคตการดำรงอยู่ของกลุ่ม
3. กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ

สำหรับปัญหา อุปสรรคของกลุ่มนี้ ผู้ศึกษาจะขอเรียงลำดับจากปัญหา อุปสรรค ที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้กล่าวมากที่สุดก่อน เพื่อที่จะได้เห็นภาพที่ชัดเจนว่ากลุ่มกำลังประสบปัญหาอะไรมากที่สุด แล้วจากนั้นจึงเรียงลำดับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ลดหลั่นกันลงไปตามที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้กล่าวไว้ ดังนั้น ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ ที่กำลังประสบอยู่ มีดังนี้

เกษตรกรไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง

ปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้กล่าวถึงมากที่สุด เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มไม่มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง รวมทั้งประธานกลุ่มด้วยเช่นกัน ที่ไม่มีดินเป็นของตนเอง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความไม่แน่ใจในอนาคตที่ตนเองกำลังทำอยู่ว่าจะสามารถดำรงอยู่ได้นานเท่าไร และไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าเมื่อใดเจ้าของที่ดินจะเอาที่ดินคืนไปจากเกษตรกร

นอกจากนี้ที่ดินบางส่วนได้มีนายทุนได้ซื้อที่ดินไปแล้ว เพียงแต่รอการจัดสรรที่ดินสร้างหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งที่ดินที่นายทุนได้ซื้อไว้แล้วเจ้าของที่ดินจะกั้นลวดหนาม เพื่อไม่ให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปใช้ จึงทำให้เมื่อมองภาพรวมแล้วถนนเส้นนี้ยังที่ดินว่างมากมาย แต่จริง ๆ แล้วมีเจ้าของที่ดินด้วยกันทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ยังมีเจ้าของที่ดินบางคนประสงค์ที่จะขายที่ดินของตนเองให้กับนายทุนเพิ่มขึ้นอีก ดังนั้น ถ้าเจ้าของที่ดินขายที่ดินให้กับนายทุนไปหมด สมาชิกกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษอาจจะไม่มีที่ดินทำการเกษตรอีกต่อไป

“พี่ไม่มีที่ดินของตนเองเลยไม่ได้ปลูกอะไรเลย และบางครั้งพี่อยากจะสาธิตให้สมาชิกดูก็ทำไม่ได้...” (พรพรรณ)

“ที่ดินทำกินลำบาก ลูกก็ต้องเช่าเขา ไม่รู้เมื่อไหร่จะเอาคืน ตอนนั้นก็ขอเพิ่มค่าเช่าที่ดินอีก หมู่บ้านก็เข้าเรื่อย ๆ ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาไว้ให้ได้...” (ยรรยงค์)

“แนวโน้มที่ดินทางการเกษตรจะลดลง ถ้าคนหมู่บ้านเข้ามาอยู่เยอะ พื้นที่ของเกษตรกรก็จะลดลงเพราะที่ดินส่วนใหญ่เกษตรกรยังเช่าอยู่ และผมก็เช่าที่ดินด้วยเหมือนกัน...” (ชาญ)

“ปัญหาที่ดินของเกษตรกรมีแน่นอน ถ้าเจ้าของที่ดินเขาเอาคืนไป เราแย่ง ๆ ถ้าเราไม่มีที่ดินทำกินแล้วจะทำมาหากินที่ไหน...” (ยุวดี)

“ที่ดินของลุงยังไม่แน่นอน เขาจะเอาคืนเมื่อไหร่ก็ได้ถ้าเขาเอาคืนไปก็ไม่มีที่ดิน...” (ศรศักดิ์)

“ที่ดินเช่าเขาอยู่ไม่รู้ว่าขายแล้วเอาคืนเมื่อไร...” (สิริรัตน์)

“พื้นที่การเกษตรมีน้อย ส่วนมากจะเช่ากันและที่ดินเป็นของนายทุนซื้อไว้หมดแล้ว ทำให้เกษตรกรไม่มีความมั่นคงในอาชีพ...” (เมตตา)

สรุป ปัญหาที่ดินทำการเกษตรของเกษตรกรของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกคนกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพียงแต่พยายามประคับประคองอาชีพของตนเองให้สามารถดำรงอยู่ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มจะไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ความผูกพันที่สมาชิกในกลุ่มมีต่อกันนั้น ยังมีความผูกพันที่เหนียวแน่น และมีความเป็นห่วงเป็นใยซึ่งกันและกันเสมอ ดังตัวอย่างเช่น คุณเมตตา ถึงแม้ว่าจะเป็นที่มีที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด แต่ยังคงมีความเป็นห่วงเพื่อนสมาชิกท่านอื่นที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งจากความห่วงใยดังกล่าว เป็นสิ่งที่หาได้ยากในสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานคร

สภาพสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการปลูกและดูแลผัก

แต่เดิมนั้นพื้นที่ในบริเวณนี้ มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างมาก และประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก แต่เมื่อเวลาผ่านไปความเจริญต่าง ๆ ได้เข้ามาในเขตพื้นที่นี้ ทั้งหมู่บ้านจัดสรรน้อยใหญ่จำนวนมาก ตลอดจนการสร้างเส้นทางคมนาคมหลากหลายเส้นทาง จึงทำให้สภาพของชุมชนและสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนมาเป็นสังคมเมือง มีผู้คนมากหน้าหลายตาเข้ามาอยู่อาศัย และจากการประกอบอาชีพทำการเกษตร เปลี่ยนมาเป็นการขายที่ดินให้กับนายทุน ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ จึงทำให้สิ่งแวดล้อมที่เคยอุดมสมบูรณ์เปลี่ยนแปลงไป จนทำให้กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งสังคมที่มีผู้คนมากหน้าหลายตามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ และสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ย่ำแย่ลงจากการที่มีผู้คนมากมายมาอาศัยอยู่ จึงทำให้สภาพแวดล้อมไม่สะอาด บริสุทธิ์ เหมือนเมื่อก่อน นอกจากนี้ตามหมู่บ้านยังมีการขีดยาฆ่าปลวก และมีการปล่อยน้ำทิ้งจากหมู่บ้านต่าง ๆ ตามมาอีกด้วย ยิ่งทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีมากขึ้นตามไปด้วย

“พื้นที่ในการผลิตและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อกับการปลูกผักปลอดสารพิษ มีการใช้ยาฆ่าปลวกของหมู่บ้านทำให้ยาฆ่าปลวกซึมลงไปในดิน เวลาฝนตกก็ไหลไปตามน้ำและเราต้องใช้น้ำนั้นรดผัก มันก็มีสารพิษในผัก...” (ชาญ)

“ตีกรอบ ๆ ใช้น้ำยากันปลวกฉีด แล้วเราก็ต้องอาศัยน้ำเดียวกันมารดในสวน เมื่อตรวจสารพิษก็เจอทั้งที่เราไม่ได้ใช้สารเคมีเลย สิ่งแวดล้อมเดี๋ยวนี้มันบีบบังคับ มันเลวลงทุกที...” (ยรรยงค์)

“อากาศไม่ค่อยดี สมัยก่อนยังฝนตกยังดีดอกสลิดออกดี แต่เดี๋ยวนี้ฝนตกลงมาที่ดอกสลิดเสียหายหมดเลยไม่รู้ว่าเป็นอะไร...” (วรรณภา)

“สมัยนี้น้ำฝนนำเชื้อโรคทุกอย่างเข้ามาในแปลงผักไม่เหมือนสมัยก่อน...” (ยุวดี)

“อากาศ สิ่งแวดล้อมมันไม่ดีเหมือนสมัยก่อน ฝนตกสมัยนี้ของเสียหาย...” (สิริรัตน์)

เพราะฉะนั้น จากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา และจากคำบอกเล่าของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงทำให้ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาที่กลุ่มเกษตรกรได้กล่าวถึงรองลงมาจากการไม่มีที่ดินทำการเกษตร

อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษอย่างมาก เพราะว่าการปลูกผักแบบปลอดสารพิษ จึงต้องการที่น้ำสะอาดปราศจากยาฆ่าปลวกที่ทางหมู่บ้านได้ฉีดพ่น ต้องการอากาศที่บริสุทธิ์ปราศจากฝุ่นละออง และควันจากท่อไอเสียรถยนต์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มต่อการดูแลผักในสวนของตนเอง

ประกอบกับกลุ่มธรรมดาเป็นชาวบ้านจึงไม่สามารถที่จะดูแล ป้องกัน หรือสามารถที่จะดำเนินการ ใดๆ ได้มากนัก เนื่องจากสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์สังคมและการ เปลี่ยนแปลงไปเป็นชุมชนเมือง ไม่ใช่จากการเปลี่ยนแปลงจากคนใดคนหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม ทางกลุ่มได้พยายามอย่างเต็มที่ในการดูแล รักษาผักของตนเองให้ ปลอดภัยมากที่สุด และนอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตมาคอยช่วยเหลือ ดูแล และตรวจสอบสารพิษเป็นประจำด้วย จึงทำให้เมื่อพบสารพิษเจ้าหน้าที่จะมีการพูดคุยกับกลุ่ม เกษตรกร พร้อมทั้งหาทางช่วยเหลือด้วย แต่การหาทางช่วยเหลือนั้น เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถที่จะ ช่วยเหลือได้ทุกประการ อย่างเช่น ยาฆ่าปลวกที่หมู่บ้านใช้นั้น เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่เข้าไปบอก กล่าวกับกลุ่มนายทุนได้ เพียงแต่บอกกับกลุ่มเกษตรกรว่าให้ระวัง และดูแลผักของตนเองให้ดี แต่ ถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเจอสารพิษในผัก จะมีการเรียกเกษตรกรมาพูดคุย พร้อมทั้งให้ เกษตรกรชะลอการส่งผักให้กลุ่มไปก่อน แล้วทางเจ้าหน้าที่จะมีการตรวจสอบใหม่ซ้ำอีกครั้ง ซึ่ง การที่เจ้าหน้าที่ให้เกษตรกรชะลอการส่งผักไปก่อนนั้น เกษตรกรไม่สามารถทำได้ เพราะว่า เกษตรกรมีรายได้ไม่มาก ไม่แน่นอน และถ้าต้องทิ้งระยะเวลาเพื่อรอผลการตรวจสอบอีกครั้ง ผักอาจจะเน่าเสียได้ แล้วพวกเขาจะกินอยู่อย่างไร ครอบครัวยังต้องลำบากด้วย จึงทำให้เกษตรกร ต้องตัดสินใจติดต่อกับแม่ค้าคนกลางให้มารับซื้อผักของตนเองต่อไป

ปัญหาราคาน้ำมันในปัจจุบันที่เพิ่มสูงขึ้น

นับตั้งแต่ราคาน้ำมันในตลาดโลกได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ ซึ่งราคาน้ำมันที่เพิ่มสูง ขึ้นนั้น ส่งผลให้ประเทศได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และผลกระทบอันนี้ประชาชนทุกคนก็ ต่างได้รับทั่วกัน โดยเฉพาะกับเกษตรกรซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ ต่างได้รับความเดือดร้อน อย่างมาก เพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงต้องใช้น้ำมันในการดูแลพืชผลทางการเกษตร อย่างเช่น การสูบน้ำเข้า-ออกจากที่ดิน การไถรถไถเพื่อปรับปรุงดิน เป็นต้น

อย่างกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดภัยเช่นเดียวกัน ที่ได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมัน ที่เพิ่มสูงขึ้น เพราะว่าแรกเริ่มเดิมทีนั้น เกษตรกรทำการเกษตรแบบธรรมชาติซึ่งไม่ต้องมีการดูแล บำรุงรักษามากมายนัก และลักษณะของที่ดินทำกินของเกษตรกรอยู่ในระดับเดียวกันกับถนน ทำให้ เกษตรกรไม่ต้องสูบน้ำออกจากที่ดิน เพราะฉะนั้น ราคาน้ำมันในอดีตนั้น จึงไม่มีความสำคัญและ ไม่มีความจำเป็นสำหรับเกษตรกรเลย

แต่เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป จากการผลิตเพื่อบริโภคกลายเป็น การผลิตเพื่อจำหน่าย จึงทำให้เกษตรกรต้องมีการเพิ่มจำนวนการผลิตให้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน

ประกอบกับกรุงเทพมหานครได้มีการพัฒนาเมืองหลายด้าน ทั้งการสร้างถนนต่าง ๆ หรือการขยายตัวของเมือง หรือการสร้างหมู่บ้านจัดสรร หรือการซื้อที่ดินของนายทุนที่ดิน และเมื่อซื้อที่ดินแล้วนั้น ได้มีการถมที่ดินของตนเองให้สูงขึ้นด้วย เพื่อที่จะพร้อมพัฒนาที่ดินตนเองต่อไป เป็นต้น

เพราะฉะนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงส่งกระทบกับเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นด้านการปลูกพืชจากที่เคยปลูก และมีการดูแลตามธรรมชาติ ต้องเปลี่ยนมาเป็นการใช้สารเคมี เพื่อที่จะได้มีการกำจัดศัตรูพืช และได้ผลผลิตจำนวนมาก และจากที่ดินทำการเกษตรที่อยู่ในระดับเดียวกับถนน ก็กลับต้องอยู่ในระดับต่ำกว่าถนน จึงทำให้เกษตรกรต้องมีการสูบน้ำออกจากสวนของตนเองอยู่ตลอด ยิ่งเมื่อถึงฤดูฝนจะมีฝนตกลงมาในแปลงผักจำนวนมาก จึงต้องมีการเพิ่มจำนวนครั้งในการสูบน้ำออกจากที่ดินของตนเองมากขึ้น ถ้าไม่สูบน้ำออกน้ำจะท่วมที่ดินและผักที่เกษตรกรได้ปลูกไว้ก็จะได้รับความเสียหายตามมา ยิ่งทำให้เกษตรกรลำบากมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ราคาน้ำมันยังไม่ได้ขึ้นราคาเหมือนในขณะนี้ เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำมัน ครั้งละประมาณ 300-400 บาท สามารถใช้ได้ประมาณ 2 อาทิตย์ก็เท่ากับว่าเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำมันเฉลี่ยประมาณเดือนละ 800 บาท แต่เมื่อราคาน้ำมันสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของราคาเดิมที่เคยซื้อน้ำมัน โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละเกือบ 2,000 บาท และระยะเวลาในการใช้น้ำมันก็สั้นลงไปด้วย หรือไม่ถ้าสมาชิกกลุ่มบางท่านที่ไม่ค่อยมีรายได้มากก็จะซื้อน้ำมันในจำนวนเงินเท่าเดิม แต่ได้ปริมาณน้ำมันน้อยลงกว่าเก่าก็ยอม เพราะว่าจะได้ช่วยพยุงรายได้ของตนเองและไม่เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำมันไปมากกว่านี้

“น้ำมันแพงจากเดิมเดิม 300 บาท เดี่ยวนี้เดิม 500 บาท ก็ไม่อยู่ พี่ต้องไปปรับผักสมาชิกและเอาผักไปขาย พี่ออกเองทั้งหมด...” (พรพรรณ)

“น้ำมันแพง และรายได้ลุงไม่คงที่ ฝนตกก็ก็สูบน้ำที่ทำสวนต้องวิดน้ำตลอดทั้งปี...” (ศรศักดิ์)

“น้ำมันแพงต้องสูบน้ำตลอดเวลา เมื่อก่อนซื้อ 300 บาท วิดได้หลายวัน แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้แล้ว วิดครั้งหนึ่งหมดไปตั้งเยอะแล้ว...” (ไพลิน)

“น้ำมันแพง ใช้น้ำมันออกตลอดเวลา เพราะว่าที่ดินของลุงสูงไม่เท่ากัน 2 วันที ก็ต้องสูบน้ำขึ้นครั้งหนึ่ง ช่วงนี้เลยลำบาก...” (ยรรยงค์)

ซึ่งค่าซื้อน้ำมันที่สมาชิกกลุ่มต้องเสียประมาณเดือนละเกือบ 2,000 บาท นั้น สำหรับคนที่มีฐานะทางการเงินสูงอาจจะไม่ค่อยได้รับผลกระทบเท่าไร แต่ถ้าเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ไม่แน่นอนนั้น พวกเขาได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน เช่น ถ้าสมาชิกบางท่านมีรายได้เฉลี่ยเดือนละประมาณ 7,000-9,000 บาท ต้องเสียค่าน้ำมัน ประมาณเดือนละเกือบ 2,000 บาท ถือว่ามากพอสมควร ซึ่งรายได้ที่ถูกหักไปเป็นค่าน้ำมันนั้น ยังไม่ได้หักค่าน้ำคอก ค่าเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวอีก ซึ่งถ้าหักทั้งหมดแล้วอาจจะไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในครอบครัวได้

สรุป ปัญหาราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นจึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ เนื่องจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าราคาน้ำมันจะเป็นอุปสรรคกับเกษตรกร แต่กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ ไม่ได้ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นแต่อย่างไร ยังคงพยายามที่ปลูกผักของตนเองและรักษาอาชีพทำการเกษตรของตนเองต่อไป

ปัญหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มมีจำนวนน้อย

เป็นที่ทราบแล้วว่า กลุ่มได้มีการนำผลผลิตของกลุ่มไปจำหน่ายเอง โดยมีสถานที่จำหน่ายผลผลิตเพียง 2 แห่ง คือ ที่ตลาดน้ำ และสวนลุมพินี ซึ่งสถานที่จำหน่ายทั้ง 2 แห่งนี้ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้ช่วยเหลือหาสถานที่จำหน่ายให้กลุ่ม ซึ่งสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มถือว่าน้อยมาก และในส่วนของกลุ่มก็ขาดความรู้ในการจัดหาตลาดเอง จึงทำให้ไม่สามารถที่หาตลาดเพิ่มเติมเพื่อจำหน่ายผลผลิตให้กลุ่มได้

ส่วนวันที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม ทั้งสถานที่จำหน่ายที่ตลาดน้ำและสวนลุมพินีนั้น จะมีการจำหน่ายเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งวันที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มค่อนข้างจะมีน้อย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มส่งผลผลิตให้กลุ่มไปจำหน่ายน้อยตามไปด้วย ทำให้ต้องส่งผลผลิตที่เหลือจากการให้กลุ่มไปจำหน่าย ส่งขายให้กับแม่ค้าปากคลองตลาดแทน และถ้าสมาชิกกลุ่มไม่ส่งผลผลิตขายให้กับแม่ค้าปากคลองตลาดแล้ว จะทำให้ผลผลิตเน่าเสียหายได้

“ที่ขายของน้อย อยากให้เขา (ประธาน) เปิดตลาดให้กว้างกว่านี้ ถ้าเขารับเราได้ทุกวัน เกษตรกรก็อยู่ได้เราจะได้มีกำลังใจปลูก...” (สิริรัตน์)

“ตลาดมีน้อย อยากจะได้ตลาดอื่น ๆ มาช่วยรองรับผักของเรา...” (วีระ)

“ถ้าประธานมีตลาดเยอะกว่านี้ก็ยิ่งพอไหว ตอนนี้อยู่ตลาดน้อย...” (เมตตา)

ดังนั้น จากปัญหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มที่มีน้อย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มไม่สามารถที่จะส่งผลผลิตที่ตนเองมีอยู่นั้น ส่งให้กลุ่มไปจำหน่ายได้ทั้งหมด ทำให้สมาชิกกลุ่มมีการแบ่งผลผลิตไปให้แม่ค้าปากคลองตลาดบางส่วนด้วย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้น้อยตามไปด้วย

ซึ่งปัญหาสถานที่จำหน่ายน้อยของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิระพงษ์ เงินงาม (2546) ที่พบว่า กลุ่มการจัดหาตลาดยังไม่มีประสิทธิภาพ เพราะสมาชิกขาดความรู้ และขาดความชำนาญ

สำหรับจำนวนตลาดที่มีน้อยนั้น จากสมาชิกที่ส่งผลผลิตให้กลุ่ม จำนวน 5 ราย มีส่งผลกระทบต่อสมาชิกบางคนเท่านั้น กล่าวคือ คุณวีระ และคุณสิริรัตน์ เพราะว่าท่านวีระมี

จำนวนผักบุ้งในแต่ละวันค่อนข้างมาก แต่ส่งให้กลุ่มได้เฉพาะวันศุกร์และวันเสาร์ จึงทำให้ผักบุ้ง ส่วนที่เหลือต้องส่งขายให้กับแม่ค้าปากคลองตลาดแทน หรือคุณสิริรัตน์ที่ปลูกกล้วยส่งให้กลุ่มนั้น ซึ่งกล้วยของคุณสิริรัตน์มีอยู่จำนวนหลายต้น และเมื่อกล้วยสุกพร้อมที่จะขายก็จะสุกไล่เรียงกัน จึงทำให้ผลผลิตที่เหลือจากการส่งให้กลุ่มต้องส่งให้แม่ค้าเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น คุณวีระ และคุณสิริรัตน์ จึงให้ความสำคัญกับปัญหาตลาดของกลุ่มที่มีอยู่น้อย ซึ่งถ้าสามารถมีจำนวนตลาดที่กว้างขึ้น จะสามารถทำให้ผลผลิตของตนเองสามารถจำหน่ายได้มากกว่านี้ รวมทั้งถ้าสามารถจำหน่ายได้มากกว่านี้จะนำมาซึ่งรายได้ที่มากกว่าเดิมและสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้

ส่วนคุณยรรยงค์ คุณวรรณ คุณไพลินนั้น ไม่ได้มีปัญหาด้านตลาดที่มีอยู่น้อย เนื่องจากว่าคุณไพลิน และคุณวรรณ ทำการเกษตรคนเดียว และผักที่ปลูกก็ปลูกผักแบบที่ดูแลไม่ยากและตามกำลังที่มีของตนเองที่จะสามารถทำได้ ถ้าจะเพิ่มตลาดมากกว่านี้ ทั้ง 2 ท่าน จะทำไม่ไหว เพราะอายุมากด้วยกันทั้งคู่ และที่ดินทำการเกษตรของทั้งคู่ ทางราชการได้เวนคืนเพื่อที่จะก่อสร้างถนนด้วย ดังนั้น จำนวนตลาดที่น้อยจึงไม่ใช่ปัญหาของทั้งคู่คุณวรรณและคุณไพลิน

ส่วนคุณยรรยงค์นั้น เนื่องจากผักที่ส่งในแต่ละครั้งมีจำนวนเป็นร้อยกิโลกรัมและผักที่ปลูกราคาค่อนข้างสูงด้วย จึงทำให้คุณยรรยงค์ปัญหาด้านจำนวนตลาดที่น้อย ไม่ส่งผลกระทบต่อเหมือนกับคุณวีระและคุณสิริรัตน์

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าถ้ากลุ่มต้องการที่จะมีสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มเพิ่มขึ้นนั้น กลุ่มสามารถหาสถานที่จำหน่ายได้ไม่ยาก เพราะว่าผลผลิตของกลุ่มมีคุณภาพ มีตรารับรองทั้งของกรุงเทพมหานคร และเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ด้วย แต่กลุ่มควรที่จะต้องมีการประชุม และตกลงกันให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการไปช่วยจำหน่ายผลผลิตด้วย เพราะถ้ามีสถานที่จำหน่ายแล้ว แต่ไม่มีบุคคลท่านใดไปจำหน่ายก็ไม่สามารถที่จะเพิ่มจำนวนตลาดได้ และถ้ากลุ่มต้องพึ่งคุณพรพรรณ (ประธานกลุ่ม) กับลูกสาวของคุณพรพรรณ เพื่อที่ไปจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะเพิ่มจำนวนตลาดและจำหน่ายผลผลิตได้เช่นเดียวกัน

การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่เป็นระบบ

แต่เดิมนั้นกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษเกิดขึ้นจากคุณพรพรรณเป็นผู้ที่คิดริเริ่มที่จะตั้งกลุ่มขึ้นมา ซึ่งความตั้งใจที่จะตั้งกลุ่มขึ้นนั้น มาจากยอดจำหน่ายผักของคุณพรพรรณที่ตลาดน้ำประสบความสำเร็จ และเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรด้วยกัน โดยที่คุณพรพรรณเสนอราคาซื้อผลผลิตที่สูงกว่าท้องตลาด การที่คุณพรพรรณตั้งกลุ่มขึ้นมา นี้ เป็นการจุดประกายความคิดให้แก่เกษตรกรทุกคนในการเข้ามารวมกลุ่มด้วยกัน

เพราะฉะนั้น การรวมกลุ่มจึงเกิดจากคุณพรพรรณเป็นแกนหลักในการตั้งกลุ่มขึ้นมา ประกอบกับวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของกลุ่มมาจากคุณพรพรรณเป็นผู้ที่กำหนดเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้คุณพรพรรณค่อนข้างจะมีบทบาทอำนาจหน้าที่มากกว่าสมาชิกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการประชุม การผลิตสินค้า หรือการประเมินผลของกลุ่มจะอยู่ที่ดุลยพินิจของคุณพรพรรณ (ประธานกลุ่ม) เป็นส่วนใหญ่ ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่มจึงไม่ค่อยเป็นระบบเท่าที่ควร

“ลูกกลุ่มไม่ค่อยมาประชุม ไม่ค่อยรวมตัวกัน นาน ๆ จะประชุมกันที ลูกกลุ่มจะค่อย ๆ หายไป และสารเคมีจะกลับมาเหมือนเดิม...” (วีระ)

“สมาชิกน้อย การติดตามผลก็ไม่ค่อยมี การประชุมมีน้อยและไม่ค่อยมีคนมาประชุม...” (เมตตา)

สำหรับปัญหาเรื่องการประชุมของกลุ่มนั้น จากการลงไปศึกษา พบว่า ไม่มีวาระแน่นอน ในการจัดประชุม จะมีการจัดประชุมต่อเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมประชุมจะเป็นสมาชิกที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มเท่านั้น และในส่วนผู้ที่ไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่ม ประธานกลุ่ม (คุณพรพรรณ) จะไม่ได้เชิญเข้าร่วมประชุม ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้คุณวีระเห็นว่าสมาชิกกลุ่มมาประชุมกันน้อย และถ้าปล่อยให้ เป็นเช่นนี้ต่อไปกลุ่มอาจจะแตกกันได้

แต่ในทางกลับกันผู้ศึกษาเคยคุยกับประธานกลุ่มถึงเรื่องวาระการประชุมที่ไม่แน่นอน ประธานกลุ่มว่า

“ทุกคนรู้แต่ผู้หน้าที่ของตนเอง ถ้าไปจุกจิกกับสมาชิกมาก พวกเขาจะไม่ชอบ...” (พรพรรณ)

สิ่งที่ประธานกลุ่มกล่าวมานั้น เกิดจากความเกรงใจ และความไว้นือเชื่อใจในการปลูก ผักของสมาชิกกลุ่ม และไม่ต้องการไปรบกวนการทำงานของสมาชิกกลุ่ม เพราะถ้ามีการเรียก ประชุมกลุ่มบ่อย ๆ แล้ว อาจจะไม่ชอบ หรือไม่พอใจ แล้วพาลที่จะไม่เข้าร่วมกลุ่มอีกต่อไป จึงทำให้ การดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมาไม่มีความเป็นระบบ รวมทั้งประธานกลุ่มเกรงว่าจะทำให้ งานในส่วนผักของสมาชิกกลุ่มต้องได้รับความเสียหายได้ ถ้าต้องมีการประชุมกลุ่มบ่อย ๆ จึงทำให้ ประธานกลุ่มจะจัดประชุมเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

และในส่วนของสมาชิกกลุ่มที่ประธานเชิญประชุมเฉพาะสมาชิกที่ส่งผลผลิตให้กลุ่ม จำหน่าย ส่วนสมาชิกที่ไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่มไม่ได้เข้าร่วมประชุม ซึ่งประธานกลุ่มให้ความเห็นว่า

“เขา (สมาชิกกลุ่ม) ไม่ได้ส่งผักให้ที จะไปให้เขามาร่วมประชุมกับกลุ่มก็เสียเวลาเขา และเรื่องที่ประชุมส่วนใหญ่ก็เกี่ยวกับปัญหาผักที่ส่งให้กลุ่มทั้งนั้น...” (พรพรรณ)

จากการประชุมที่ผ่านมาของกลุ่ม จึงทำให้การประชุมแต่ละครั้งประกอบด้วยสมาชิกไม่ถึง 10 คน ถือว่าน้อยมาก จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 17 คน ซึ่งผู้ศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้อง

กับความคิดเห็นคุณวีระ ที่ว่า “นาน ๆ จะประชุมกันที ลูกกลุ่มจะค่อย ๆ หายไป” เนื่องจากว่า ถ้าหากกลุ่มขาดการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับกลุ่ม และนอกจากนี้ประธานกลุ่มจะเรียกสมาชิกมาประชุมเฉพาะผู้ที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มเท่านั้น จึงทำให้การประชุมแต่ละครั้งจะมีผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ซึ่งถ้าปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป สมาชิกกลุ่มที่ไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมจะค่อย ๆ หายไป

ในส่วนปัญหาการประเมินผลของกลุ่ม ก็เช่นเดียวกันที่ยังไม่มีการประเมินผล ซึ่งทางกลุ่มยังไม่เคยมีการเรียกสมาชิกกลุ่มมาประชุมอย่างเป็นทางการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เป็นแต่เพียงการพูดคุยธรรมดาระหว่างสมาชิกกับประธานกลุ่มเท่านั้น

สรุป จากปัญหาการประชุมที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ทั้งคุณวีระ และคุณเมตตา นั้น มีความเป็นห่วงกลุ่ม และประสงค์ให้กลุ่มมีการดำเนินงานของกลุ่มที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อที่พวกเขาจะได้ทราบถึงความเป็นไปของกลุ่ม

นอกจากนี้ทั้ง 2 ท่าน ยังเกรงว่าถ้ากลุ่มไม่มีการดำเนินการที่เป็นระบบ รวมทั้งขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานแล้ว อาจจะทำให้กลุ่มของพวกเขาแตกกันได้ รวมทั้งสิ่งที่เคยสร้างด้วยกัน ทั้งความเป็นกลุ่มก้อน ความผูกพันที่มีต่อกัน จะหายไปถ้ายังขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบ ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานี้ เป็นเหมือนเสียงสะท้อนเพื่อให้ทราบถึงความต้องการของสมาชิกกลุ่มด้วย

สมาชิกมีส่วนร่วมในการส่งผลผลิตให้กลุ่มไปจำหน่ายน้อย

เนื่องจากแต่เดิมเขตพื้นที่นี้ เกษตรกรมีการปลูกพืชผลเหมือน ๆ กัน อย่างเช่น มะกรูด ตะไคร้ และเตย ซึ่งหลังจากที่เกษตรกรรวมตัวตั้งกลุ่มขึ้นมาแล้ว มีสมาชิกบางท่านที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่าย และมีสมาชิกกลุ่มบางส่วนยังคงปลูกพืชผลอย่างเดิม และไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่าย จึงทำให้ผลผลิตของสมาชิกที่ส่งให้กลุ่มมีจำนวนน้อยตามไปด้วย

“สมาชิกที่จะผลิตที่ดินก็ไม่พร้อม สมาชิกที่มีที่ดินพร้อมก็ไม่ค่อยผลิต...” (พรพรรณ)

จากปัญหาที่ประธานกลุ่มกล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมาจากการที่คุณพรพรรณ (ประธานกลุ่ม) เคยได้บอกกล่าวให้สมาชิกกลุ่มในกลุ่มทั้งหมดช่วยกันส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่าย แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มเท่าที่ควร เนื่องจากว่าสมาชิกแต่ละคนมีวัตถุประสงค์ที่เข้าร่วมกลุ่มแตกต่างกัน บางคนต้องการความรู้ใหม่ที่จะได้รับการเข้าร่วมกลุ่ม หรือบางคนคิดว่าการรวมกลุ่มจะทำให้พวกเขาสามารถที่จะต่อรองกับส่วนอื่นได้ นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะมีแม่ค้ามารับผลผลิตเป็นประจำอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่ม

จากการลงไปในพื้นที่เพื่อศึกษา พบว่า จากสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 17 คน มีสมาชิกที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มเพียง 5 ราย ซึ่งถือว่าน้อยมาก จริง ๆ แล้ววัตถุประสงค์หลักตอนที่รวมกลุ่ม คือ การปลูกผักปลอดสารพิษและส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่าย แต่เมื่อรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแล้ว กลับมีสมาชิกเพียงไม่กี่คนที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่าย

ส่วนสมาชิกกลุ่มที่เหลือ 12 ท่านนั้น เป็นสมาชิกกลุ่มที่เป็นที่มีส่วนร่วมในการวิจัย 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. ประธานกลุ่ม ไม่มีที่ดินที่จะปลูกผลผลิต เนื่องจากเช่าบ้านอยู่ซึ่งไม่มีบริเวณเพียงพอที่จะปลูกผักได้ จึงไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่มไปจำหน่าย แต่ประธานกลุ่มจะมีรายได้มาจากนำผลผลิตของกลุ่มไปจำหน่าย โดยที่ประธานกลุ่มจะบวกเพิ่มจากราคาผักที่บรรจุถุง ซึ่งคิดเพิ่มถุงละ 10-15 บาท แล้วแต่ว่าเป็นผักชนิดใด เช่น ถ้าเป็นผักโขมซึ่งกลุ่มให้ราคากิโลกรัมละ 25 บาท ก็เท่ากับราคาผักขีดละ 2.50 บาท ใส่บรรจุถุง ๆ ละ 4 ขีด เท่ากับ 10 บาท และเวลาที่ประธานกลุ่มนำผลผลิตไปจำหน่ายจะบวกเพิ่ม 10 บาท ดังนั้น ราคาขายจะอยู่ที่ 20 บาท/1 ถุง หรือถ้าเป็นคะน้าฮ่องกงซึ่งกลุ่มให้ราคาประมาณกิโลกรัมละ 30 บาท ก็เท่ากับราคาผักขีดละ 3 บาท ใส่บรรจุถุง ๆ ละ 3 ขีด เท่ากับ 9 บาท และเวลาที่ประธานกลุ่มนำผลผลิตไปจำหน่ายจะบวกเพิ่ม 15 บาท เพราะว่าเป็นผักที่ผู้บริโภคและตลาดต้องการ ดังนั้น ราคาขายจะอยู่ที่ 25 บาท/1 ถุง

2. คุณชาญ ที่ไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่มเนื่องจากว่ามีร้านค้าของตนเอง ซึ่งการเลือกที่จะรวมกลุ่มนั้น มาจากการรวมกลุ่มสามารถที่จะต่อรองกับพ่อค้า และต้องการให้เกษตรกรในพื้นที่มีความเป็นกลุ่มเป็นก้อน

3. คุณเมตตา ที่ไม่ได้ส่งผลผลิต เนื่องจากว่าผลผลิตเป็นไม้ประดับ ไม่ใช่ผักอย่างที่สมาชิกกลุ่มท่านอื่นปลูก แต่ที่รวมกลุ่มเนื่องจากการรวมกลุ่มจะทำให้คุณเมตตาได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งความรู้ดังกล่าวสามารถไปประยุกต์ใช้กับไม้ประดับของตนเองได้ และอีกเหตุผลหนึ่งที่เข้าร่วมกลุ่มมาจากคุณพรพรรณ (ประธานกลุ่ม) เพราะว่าทั้งสองท่านมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน

4. คุณยุวดี ที่ไม่ได้ส่งผลผลิตเนื่องจากว่าผลผลิตที่ปลูกใช้ประโยชน์ได้น้อย และผู้บริโภคไม่ค่อยนิยม ส่วนเหตุผลที่รวมกลุ่มเนื่องจากด้านจิตใจ คือ เมื่อรวมกันสมาชิกจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเหตุผลทางด้านจิตใจมากกว่าผลประโยชน์ด้านราคาผลผลิตที่กลุ่มให้กับสมาชิก

5. คุณศรัคดิ์ เหตุผลที่ไม่ได้ส่งผลผลิตคล้ายคลึงกับคุณยุวดี เนื่องจากว่าผลผลิตที่ปลูกใช้ประโยชน์ได้น้อย และผู้บริโภคไม่ค่อยนิยม ส่วนการเลือกรวมกลุ่มเนื่องจากการรวมกลุ่มจะทำให้ได้รับความรู้ที่ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการปลูกแบบปลอดสารพิษ หรือการทำปุ๋ยต่าง ๆ ที่ตนเองไม่เคยมีความรู้มาก่อน

และในส่วนของสมาชิกกลุ่มที่เหลืออีก 7 ท่าน ส่วนใหญ่จะปลูกผักที่เหมือนกัน ได้แก่ มะกูด ข่า ใบกระเพรา และตะไคร้ ซึ่งผลผลิตดังกล่าวข้างต้น ทางกลุ่มเคยนำไปจำหน่ายแล้ว แต่ปรากฏว่าจำหน่ายไม่ค่อยได้ จึงส่งผลผลิตของตนเองทั้งหมดให้กับแม่ค้าปากคลองตลาด ส่วนการเลือกรวมกลุ่มนั้น จากการวิเคราะห์ของผู้ศึกษาเห็นว่าที่สมาชิกเลือกรวมกลุ่ม เนื่องมาจากว่า

1. สมาชิกกลุ่มเคยได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกผักแบบปลอดสารพิษด้วยกัน จึงมีความสนิทสนม คุ่นเคย จึงทำให้เมื่อมีการชวนรวมกลุ่มจึงพูดคุยกันง่ายขึ้น
2. การรวมกลุ่มทำให้พวกเขาไม่ต้องอยู่คนเดียวเหมือนเมื่อก่อน ซึ่งความคิดนี้มาจากครั้งที่เจ้าหน้าที่เกษตรได้มาสอนการปลูกผักแบบปลอดสารพิษ รวมทั้งให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำปุ๋ย และยังอธิบายถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มด้วยว่า เมื่อสมาชิกกลุ่มมีปัญหาสามารถสอบถามพูดคุยปรึกษาหารือกันได้ จึงทำให้พวกเขาเลือกที่จะรวมกลุ่มกัน
3. การรวมกลุ่มทำให้ได้พวกเขาได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากเจ้าหน้าที่เกษตรและเจ้าหน้าที่สำนักงานเขต ซึ่งจะมาให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งสอบถามปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ ผ่านการประชุมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เจ้าหน้าที่ได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะติดต่อการประชุมในแต่ละครั้งผ่านทางประธานกลุ่มของทุกกลุ่มอาชีพที่ทำการเกษตรกรในพื้นที่ จึงทำให้พวกเขาต้องมีการรวมกัน ซึ่งการรวมกลุ่มทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองได้รับความรู้ใหม่ รวมทั้งมีเพื่อนฝูงพรรคพวกของตนเอง

ดังนั้น การรวมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มที่เหลือทั้ง 7 ท่าน มาจากผลประโยชน์ด้านจิตใจ มากกว่าผลประโยชน์ด้านราคาผลผลิตที่ทางกลุ่มให้กับสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งการรวมกลุ่มเพื่อให้พวกเขาได้มีเพื่อน รวมทั้งพวกเขาจะไม่อยู่โดดเดี่ยว และการรวมกลุ่มเพื่อที่จะให้กลุ่มเป็นเกราะป้องกันและคอยดูแลพวกเขาทุกคนที่อยู่ในกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ สอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (อ้างถึงใน อรพรรณ ลิขิตดานนท์, 2547, น. 14) ที่กล่าวว่า เหตุที่ทำให้คนมารวมกลุ่ม เพื่อต้องการความมั่นคง กลุ่มสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากความคุกคามภายนอกได้ และเพื่อต้องการทางสังคม ซึ่งกลุ่มช่วยให้มีเพื่อน มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมาชิกกลุ่มทุกคนตั้งใจที่จะมารวมกลุ่มด้วยกันไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม แต่ถ้ากลุ่มขาดการสนับสนุนของสมาชิกแล้ว กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษจะดำเนินไปในทิศทางอย่างไรในอนาคตข้างหน้า และถ้าปัญหานี้ยังคงมีต่อไปเรื่อย ๆ กลุ่มจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างไร พอนานไปผลผลิตของกลุ่มก็จะน้อยลง ความร่วมมือ ร่วมใจก็จะน้อยตามลงไปด้วย ซึ่งย่อมกระทบถึงความสัมพันธ์ ความผูกพันระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยเช่นเดียวกัน

เพราะฉะนั้น จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 6 ประการนั้น เป็นปัญหาที่สมาชิกของกลุ่มทุกคนที่มีส่วนร่วมในการวิจัยได้กล่าวถึง และนอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สมาชิกกลุ่มบางคนได้กล่าวถึง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกบางคนเท่านั้น กล่าวคือ

การก่อสร้างถนนสายใหม่ในพื้นที่

เนื่องจากในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีการพัฒนาเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าในหลายด้าน เพื่อรองรับกับเมืองที่ขยายออกไปรอบนอกกรุงเทพมหานคร และรองรับกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ต้องมีการสร้างถนนเพื่อมารองรับ ซึ่งการก่อสร้างถนนนั้นได้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกกลุ่มบางท่าน ได้แก่ คุณวรรณมา คุณไพลิน และคุณสิริรัตน์

“ที่ดินหลวงเขาเวนคืนไปหมดแล้ว แต่ตอนนี้เขายังไม่ได้มาสร้างถนน ป่าก็ปลูกดอกสลิดไว้ ถ้าเขามาสร้างเมื่อใด ป่าก็ไม่มีที่ดินแล้ว...” (วรรณมา)

“ถ้าทางรถเข้ามา ที่ดินจะหายไป 5 ไร่เลย...” (สิริรัตน์)

“ถ้าถนนสายใหม่เข้ามา นายทุนจะจัดสรรที่ดินเป็นบ้านจัดสรร ตึกแถว และสวนของเกษตรกรจะหายไปหมด...” (เมตตา)

อย่างไรก็ตาม สำหรับปัญหานี้มีสมาชิกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ 3 ท่าน คือ คุณวรรณมา คุณไพลิน และคุณสิริรัตน์

ในส่วนที่ดินของคุณวรรณมา และคุณไพลินนั้น ซึ่งที่ดินของตนเองทั้ง 2 ท่าน อยู่ติดกัน และในปัจจุบันที่ดินถูกทางราชการเวนคืนไปแล้ว แต่ยังสามารถทำการเพาะปลูกได้เหมือนเดิม เพียงรอเวลาที่มีการก่อสร้างถนนได้สร้างมาถึงที่ดินของตนเองก็จะหยุดปลูกผักแล้วคืนที่ดินให้กับราชการไป และถ้าในอนาคตการก่อสร้างถนนมาถึงที่ดินของคุณไพลิน อาจจะหยุดทำการเกษตรไปเลย เพราะไม่มีที่ดินของตนเองเพื่อที่จะทำการเกษตรต่อไป ส่วนคุณวรรณมา อาจจะหยุดทำการเกษตรเช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าอายุมากแล้ว หรือไม่ก็อาจจะทำการเกษตรในที่ดินที่ได้เช่าไว้จำนวน 4 ไร่ ก็ได้ อย่างไรก็ตามคงต้องรอดูต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ดินของคุณสิริรัตน์เป็นที่ดินที่เช่าจากเจ้าของที่ดิน แต่ภายหลังทางราชการได้มาเวนคืนที่ดินไปแล้ว จึงไม่ต้องเสียค่าเช่าที่ดินในส่วนนี้ให้กับเจ้าของที่ดิน เพราะว่าเป็นของทางราชการแล้ว จึงทำให้คุณสิริรัตน์สามารถที่จะทำการเกษตรได้ตามปกติ เพียงแต่รอเวลาที่ทางราชการจะเข้ามาดำเนินการก่อสร้างถนน

อย่างไรก็ตาม ถ้ามีการก่อสร้างถนนดังกล่าวเมื่อใด ที่ดินทำกินของเกษตรกร ทั้ง 3 ท่าน จะหมดไป เพียงแต่ช่วงนี้ทางราชการยังไม่ได้มีการก่อสร้างถนนจึงอาศัยช่วงเวลาดังกล่าว ทำการเกษตรของตนเองไปก่อน ซึ่งปัญหานี้ทั้ง 3 ท่านยังไม่ได้คิดหาหนทางที่จะแก้ไขใด ๆ ทั้งสิ้น

เจ้าหน้าที่ระดับสูง ไม่ค่อยลงมาดูแลเกษตรกร

ปัญหานี้เป็นของคุณยุวดีเนื่องจากคุณยุวดีเป็นผู้ที่เจ้าหน้าที่ทางราชการได้มาติดต่อประสานอยู่เสมอ ซึ่งเวลาที่ราชการจะมีการจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ แก่เกษตรกร ก็จะมาพบคุณยุวดี เพื่อให้ช่วยบอกข่าวให้เกษตรกรในแขวงที่คุณยุวดีอาศัยอยู่ไปร่วมอบรม จึงทำให้คุณยุวดีค่อนข้างจะสนิทสนมกันทางเจ้าหน้าที่ทางราชการ นอกจากนี้ยังมีความสนิทสนมกับสมาชิกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในแขวงนี้และเกษตรกรท่านอื่น ๆ ด้วย ซึ่งทั้งคุณยุวดีและสมาชิกกลุ่มได้มีการพบปะพูดคุยไต่ถามสารทุกข์สุกดิบซึ่งกันและกันเสมอจนถึงปัญหาที่แต่ละคนประสบปัญหาอยู่ อย่างเช่น ปัญหาไม่มีที่ดินทำการเกษตร ปัญหาดินไม่มีคุณภาพต้องการให้เจ้าหน้าที่มาดูแลช่วยเหลือ เป็นต้น

การพบปะพูดคุยกันระหว่างคุณยุวดีและสมาชิกกลุ่ม ทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และหลังจากนั้นถ้าคุณยุวดีได้มีโอกาสที่ได้พบกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ก็ได้มีการบอกปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่เจ้าหน้าที่เกษตร ซึ่งเจ้าหน้าที่ทางราชการก็ได้รับเรื่องไว้ แต่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร เนื่องจากราชการที่ลงมาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการและตำแหน่งหน้าที่ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือเกษตรกรได้ เพียงแต่รับข้อร้องเรียนดังกล่าวจากเกษตรกรเท่านั้น ส่วนการแก้ปัญหาดังกล่าวต้องเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ จึงทำให้เกษตรกรคิดว่าทางราชการไม่ค่อยได้แก้ไขปัญหาของเกษตรกร

“มีแต่ส่งลูกน้องลงมาดู เขาช่วยอะไรเราไม่ได้มากอยากให้คนที่มื่ออำนาจจริง ๆ มีหน้าที่จริง ๆ ลงมาดู มาช่วยเหลือเกษตรกรบ้าง...” (ยุวดี)

สรุป ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษนั้น ปัญหาใหญ่ ๆ คือ การไม่มีที่ดินทำการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาที่สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่กำลังประสบอยู่ในขณะนี้ รองลงมา เป็นปัญหาสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยที่จะปลูกผัก เนื่องจากมีมลพิษทั้งทางน้ำที่ไม่สะอาด มลพิษทางอากาศที่มีแต่ฝุ่นละออง นอกจากนี้ยังมีปัญหาราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้รายจ่ายของสมาชิกกลุ่มต้องเพิ่มมากขึ้น และปัญหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มมีจำนวนน้อย คือ มีสถานที่จำหน่ายเพียง 2 แห่ง ซึ่งถือว่าน้อยและไม่เพียงพอกับจำนวนผลผลิตของสมาชิกกลุ่มที่ออกมาขาย ซึ่งทั้ง 4 ปัญหาข้างต้นนี้ค่อนข้างเป็นปัญหาที่ใหญ่ สมาชิกกลุ่มไม่สามารถที่แก้ไขได้โดยตรงได้ด้วยตนเอง คงต้องอาศัยกลไกภาครัฐที่จะเข้ามาดูแลช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม

นอกจากนี้กลุ่มยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นภายในของกลุ่มเอง คือ ปัญหาสมาชิกมีส่วนร่วมในการส่งผลผลิตให้กลุ่มไปจำหน่ายน้อย และปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมายังไม่เป็นระบบ จึงทำให้จำนวนผลผลิตและการดำเนินงานที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งต้องกลุ่มคงต้องมีการพูดคุยเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

ผลกระทบจากปัญหาอุปสรรคของกลุ่มที่กำลังประสบอยู่
ต่ออนาคตการดำรงอยู่ของกลุ่ม

จากปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นของกลุ่มนั้น ถ้าปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ยังคงปรากฏและดำเนินอยู่ตลอด ย่อมส่งผลกระทบต่ออนาคตข้างหน้าและความยั่งยืนของกลุ่มได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละข้อที่กล่าวมาข้างต้นที่มีผลต่ออนาคตของกลุ่ม ดังนี้

ปัญหาด้านการขาดที่ดินทำการเกษตรของสมาชิกกลุ่ม

ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และเป็นปัญหาที่ค่อนข้างใหญ่ ซึ่งปัญหานี้มีความสำคัญกับการดำรงอยู่ของกลุ่ม เพราะว่า กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษมีวัตถุประสงค์หลักคือการปลูกผัก ดังนั้น จึงต้องมีที่ดินเพื่อที่จะทำการเกษตร แต่ถ้ากลุ่มขาดที่ดินทำการเกษตรแล้วกลุ่มจะสามารถคงอยู่ได้อย่างไร หรือถ้าโครงการก่อสร้างถนนได้เริ่มดำเนินการต่อหลังจากที่หยุดชะงักมาระยะหนึ่งแล้ว หรือถ้าโครงการก่อสร้างถนนสายใหม่ดำเนินการเสร็จสิ้นก็จะตัดผ่านที่ดินบริเวณนี้ของสมาชิกกลุ่มพอดีนั่น จะมีผลทำให้ที่ดินบริเวณนี้จะมีนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินเพื่อที่จะพัฒนาที่ดินต่อไปอีกจำนวนมาก และเมื่อนั้นที่ดินของเกษตรกรจะถูกเจ้าของที่ดินขายที่ดินให้กับนายทุน

ดังตัวอย่างเช่น ความคิดเห็นของคุณยรรยงค์ ที่กล่าวไว้ในปัญหาอุปสรรค “ที่ดินทำกินลำบาก ไม่รู้เมื่อไหร่จะเอาคืน หมูบ้านเข้ามาเรื่อย ๆ ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาไว้ให้ได้” ซึ่งความคิดเห็นของคุณยรรยงค์ เป็นการสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากที่ดินที่คุณยรรยงค์เช่าอยู่นั้น เป็นที่ดินที่ติดถนนสายหลัก ลักษณะที่ดินขนานไปกับเส้นถนน และเป็นที่ดินที่สวย จึงทำให้มีนายทุนมาขอซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดิน จึงทำให้เจ้าของที่ดินมาขึ้นราคาเช่าที่ดิน เพื่อที่จะบีบให้คุณยรรยงค์สู้ราคาไม่ไหว แต่คุณยรรยงค์ก็สามารถสู้ราคาเช่าที่สูงขึ้นได้ เนื่องจากว่าคุณยรรยงค์เป็นผู้ที่ส่งผักรายใหญ่ของกลุ่มจึงสามารถนำเงินมาจ่ายค่าเช่าได้ ซึ่งโดยทั่วไปสมาชิกกลุ่มท่านอื่นจะเช่าที่ดินเป็นรายปี แต่คุณยรรยงค์ต้องเช่าที่ดินเป็นรายเดือน ซึ่งการกระทำของคุณยรรยงค์นี้เป็นการพยายามที่จะต่อสู้เพื่ออาชีพของตนเอง และต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของกลุ่มด้วย

เพราะฉะนั้น ถ้าปัจจุบันปัญหาที่ดินยังไม่ได้รับการแก้ไข ในอนาคตกลุ่มอาจจะต้องถึงจุดจบของกลุ่มที่พวกเขาช่วยกันตั้งขึ้นมาได้ เนื่องจากว่าสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินของตนเองเพื่อที่จะทำการเกษตร และในส่วนของเจ้าของที่ดินนั้นบางส่วนก็ประสงค์ที่จะขายที่ดินให้กับนายทุน

อยู่แล้ว เพราะว่ามันลงทุนให้ผลตอบแทนราคาที่ดินสูง แต่ในทางกลับกันถ้าจะให้สมาชิกกลุ่มซื้อที่ดินก็ไม่สามารถเป็นไปได้ที่จะซื้อที่ดิน เพราะว่าราคาที่ดินค่อนข้างสูง

ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการปลูก

ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่ค่อนข้างที่จะแก้ไขยาก ในเมื่อกรุงเทพมหานครที่การพัฒนาขยายเมืองและมีการเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ยากที่จะแก้ไขให้กลับมาเป็นเหมือนอย่างในอดีตได้

ตั้งความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้กล่าวไว้ “สภาพแวดล้อมเดี๋ยวนี้มันบีบบังคับ มันเลวลง (ยรรยงค์) หรือการใช้จ่ายค่าปลวกของหมู่บ้านเวลาฝนตกก็ไหลไปตามน้ำ และต้องใช้น้ำรดผัก มันก็มีสารพิษ” (ชาญ) ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าวเป็นเหมือนสัญญาณเตือนถึงสถานการณ์ในปัจจุบันนี้ของกลุ่มว่าถ้าสถานการณ์สิ่งแวดล้อมยังเป็นอย่างนี้ต่อไป กลุ่มอาจจะปลูกผักปลอดสารพิษต่อไปไม่ได้

ถ้าในอนาคตข้างหน้าปัญหาสภาพแวดล้อมรอบบริเวณพื้นที่นี้ ยังมีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร หรือมีการก่อสร้างถนนเพิ่มเติม อาจจะทำให้กลุ่มไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยนี้ได้ เพราะว่าบ้านเรือนจะรุกไล่เข้ามาในพื้นที่ที่ทำการเกษตรของสมาชิกกลุ่มได้ และถ้าวันนั้นมาถึงกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษอาจจะไม่สามารถปลูกผักปลอดสารพิษเหมือนดังเจตนารมณ์ที่ทางกลุ่มได้ตั้งขึ้นมาได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับปัญหาไม่มีที่ดินทำการเกษตรและปัญหาสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการปลูกผักปลอดสารพิษที่กลุ่มกำลังประสบอยู่ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แม้ว่าปัญหาทั้ง 2 นี้ จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และกลุ่มไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้ ใช่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกลุ่มจะนิ่งนอนใจ ประธานกลุ่มได้พยายามที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยได้มีการมองหาสถานที่แห่งใหม่เพื่อที่จะรองรับกับการไม่มีที่ดินทำการเกษตรและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยในการปลูกผักปลอดสารพิษของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งได้เช่าที่ดินแถวต่างจังหวัดไว้ และได้เริ่มลงมือดำเนินการปรับปรุงดินและเริ่มลงมือปลูกไปบ้างแล้ว

ดังนั้น ถ้าปัญหาจากปัญหาสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการปลูกผักและปัญหาไม่มีที่ดินทำการเกษตรถึงจุดที่ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ ที่ดินแหล่งใหม่ที่ประธานกลุ่มได้เริ่มดำเนินการไปบ้างแล้ว อาจจะเป็นแหล่งที่เพาะปลูกแหล่งใหม่ของกลุ่มก็ได้ และเมื่อนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นอาจได้รับการแก้ไขได้บ้าง

ปัญหาราคาน้ำมันแพงขึ้น

เป็นปัญหาอีกปัญหาที่กลุ่มประสบอยู่ แต่เป็นปัญหาที่เราไม่สามารถที่จะควบคุมได้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก และไม่ได้มีบทบาทสำคัญในเวทีระดับโลกมากนัก จึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถที่จะต่อรองกับประเทศอื่นได้ และประเทศไทยต้องดำเนินตามกระแสของราคาน้ำมันในตลาดโลก

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาน้ำมันที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถผันผวนขึ้น-ลงได้ตลอดเวลา แต่ถ้าสถานการณ์ของโลกสงบไม่มีเหตุการณ์ใด ๆ มาทำให้สถานการณ์ของโลกต้องระส่ำระสายแล้ว ราคาน้ำมันอาจจะไม่พุ่งสูงอย่างเช่นในขณะนี้เพราะฉะนั้น ปัญหาราคาน้ำมันจึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเพียงชั่วคราว แต่ในทางกลับกันถ้าเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในโลกขึ้นและเกิดติดต่อกันเป็นระยะเวลานานแล้ว อาจทำให้กลุ่มต้องลำบากในการเสียค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะมาซื้อน้ำมันเพราะที่ดินของสมาชิกส่วนใหญ่จะอยู่ต่ำกว่าถน ซึ่งต้องอาศัยน้ำมันในการสูบน้ำออกจากสวนผักตลอดเวลา

ดังนั้น จากปัญหาราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ถ้ากัระยะเวลาไม่นานอาจจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกกลุ่มบ้าง แต่ในอนาคตไม่สามารถที่จะทำให้กลุ่มถึงจุดจบ หรือแตกกันได้ แต่ถ้าราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นติดต่อกันในระยะเวลาที่นาน อาจจะทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับผลกระทบแน่นอน ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะกระทบกับรายได้ของสมาชิกกลุ่ม ที่มีรายได้น้อยและไม่แน่นอน อาจทำให้สมาชิกกลุ่มต้องมาคิดว่าจะปลูกต่อไปดีหรือไม่ และถ้าสมาชิกกลุ่มลงทุนปลูกผักไปแล้วเมื่อหักต้นทุนไม่มีกำไร อาจจะทำให้พวกเขาท้อแท้ หหมดกำลังใจที่จะต่อสู้ก็เป็นได้ และเมื่อนั้นกลุ่มอาจจะต้องมาคิดทบทวนเมื่อถึงสถานการณ์นั้น ๆ ว่ากลุ่มจะมีการดำเนินงานกลุ่มต่อไปในอนาคตอย่างไร ซึ่งถ้าสมาชิกกลุ่มยอมรับกับรายจ่ายที่ต้องเสียค่าซื้อน้ำมันเพิ่มขึ้นไม่ไหว สมาชิกกลุ่มอาจจะเลิกปลูกผักแล้วหันไปทำอาชีพอื่น หรือกลุ่มอาจจะมีสมาชิกค่อย ๆ ออกจากกลุ่มไปเรื่อย ๆ ก็ได้

ปัญหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มมีน้อย

สำหรับปัญหานี้สืบเนื่องมาจากกลุ่มมีสถานที่จำหน่ายสินค้าของกลุ่มเพียง 2 แห่ง คือ สวนลุมพินีและตลาดน้ำ และวันที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มมีเพียงวันเสาร์และวันอาทิตย์เท่านั้น ซึ่งถือว่ากลุ่มมีสถานที่และวันที่จำหน่ายผลผลิตน้อย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มมีผลผลิตที่เหลือจากสวนของตนเองมาก

ถ้าปัญหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มมีน้อยดำเนินต่อไป อาจส่งผลให้สมาชิกกลุ่มไม่เชื่อมั่นว่ากลุ่มจะสามารถดำรงอยู่ได้ และสมาชิกกลุ่มอาจจะค่อย ๆ ถอยห่างจากกลุ่มไป หรือไม่สมาชิกกลุ่มก็หันไปส่งผลผลิตให้แม่ค้าทั้งหมดเลยก็ได้ เพราะว่าแม่ค้าคนกลางสามารถรับผลผลิตของสมาชิกกลุ่มได้ครั้งละจำนวนมาก

แต่ปัญหานี้ประธานกลุ่มไม่ได้นั่งนอนใจ ได้ไปติดต่อกับทางสำนักงานเขตแล้ว ซึ่งอยู่ในช่วงที่เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตกำลังหาสถานที่เพิ่มเติมให้กลุ่ม และในทางกลับกัน ถ้ากลุ่มมีสถานที่จำหน่ายหลายแห่ง แต่มีเพียงประธานกลุ่ม (คุณพรพรรณ) และลูกสาวของประธานกลุ่มเท่านั้นที่ไปจำหน่ายผลผลิตให้กับกลุ่ม เพราะฉะนั้นกลุ่มจึงควรที่จะมาพิจารณาว่าถ้ากลุ่มมีสถานที่จำหน่ายเพิ่มขึ้น สมาชิกท่านใดจะสามารถมาช่วยกลุ่มจำหน่ายได้ แต่ถ้าไม่มีสมาชิกกลุ่มท่านใดที่สามารถไปช่วยจำหน่ายผลผลิตให้กับกลุ่ม การเพิ่มจำนวนตลาดอาจจะไม่มีผลต่อกกลุ่ม เนื่องจากว่าแม้จะมีสถานที่จำหน่ายเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีใครที่จะไปจำหน่ายผลผลิตให้กับกลุ่ม และในอนาคตความยั่งยืนของกลุ่มอาจจะต้องจบสิ้นลงไปได้ เนื่องจากว่าไม่มีสมาชิกกลุ่มส่งผลผลิตให้กลุ่มและไม่มีสมาชิกกลุ่มในที่สุด

เพราะฉะนั้น จากปัญหาทั้ง 4 ประการที่กล่าวมานั้น เป็นปัญหาในระดับมหภาคที่ทางรัฐบาลควรที่จะลงมาแก้ไข หรือหามาตรการดูแลอย่างจริงจัง เพราะถ้าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นโครงการที่รัฐบาลมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการสร้างงานสร้างรายได้ และให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้แล้ว รัฐบาลจึงควรที่จะลงมาทำงานเชิงรุกให้มากกว่านี้ และถ้ารัฐบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดูแลกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับรางวัลระดับ 5 ดาว อย่างกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษแล้ว กลุ่มอาจจะไม่ได้มีผลผลิตส่งเข้าร่วมประกวดในโครงการนี้ต่อไปได้ เพราะว่าไม่มีที่ทำการเกษตร และสภาพแวดล้อมไม่สามารถที่จะปลูกผักปลอดสารพิษได้อีกต่อไป และเมื่อนั้นโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะมีความหมายอย่างไร ในเมื่อไม่มีประชาชนที่จะเข้าร่วมโครงการ

ปัญหาสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการส่งผลผลิตน้อย

สำหรับปัญหาเกี่ยวพันกับปัญหาที่กลุ่มมีสถานที่จำหน่ายน้อย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความไม่แน่ใจว่าจะส่งผลผลิตให้กลุ่มดีหรือไม่ ถ้าส่งแล้วกลุ่มจะสามารถจำหน่ายหมดหรือไม่ จากส่วนนี้จึงทำให้สมาชิกกลุ่มส่งผลผลิตให้กลุ่มน้อยตามไปด้วย แต่จากการลงพื้นที่ พบว่าเหตุที่สมาชิกกลุ่มส่งผลผลิตน้อยมาจากว่าสมาชิกกลุ่มยังคงปลูกผลผลิตตามที่ตนเองเคยปลูกก่อนที่จะเข้าร่วมกลุ่ม ได้แก่ ตะไคร้ มะกรูด ข่า ซึ่งผักทั้ง 3 ชนิดนี้สมาชิกกลุ่มจะปลูกกันมาก ที่สำคัญ

ผลผลิตที่สมาชิกกลุ่มปลูกเป็นผักที่ตลาดผู้บริโภคใช้น้อย จึงทำให้กลุ่มไม่สามารถที่จะรับไปจำหน่ายได้ และถึงแม้ว่าจะกลุ่มจะรับไปจำหน่าย แต่ก็สามารถจำหน่ายได้ในปริมาณที่น้อย เนื่องจากผู้บริโภคไม่นิยมรับประทาน จึงส่งผลให้กลุ่มมีผลผลิตไปจำหน่ายน้อยตามไปด้วย ซึ่งปัญหานี้ประธานกลุ่ม (คุณพรพรรณ) ได้เคยเรียกสมาชิกมาประชุม แต่ไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควรมีเพียงบางท่านเปลี่ยนมาปลูกเพิ่มเติม

เพราะฉะนั้น ทั้งปัญหาสถานที่จำหน่ายน้อยและการมีส่วนร่วมในการส่งผลผลิตน้อย มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งถ้าสามารถแก้ปัญหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตของกลุ่มที่มีน้อยได้ อาจทำให้สมาชิกกลุ่มท่านอื่น ๆ ของกลุ่ม เกิดความมั่นใจในกลุ่มและเปลี่ยนมาร่วมช่วยกันส่งผลผลิตให้กลุ่มมากขึ้นได้

แต่ในอนาคตปัญหาสมาชิกกลุ่มส่งผลผลิตไปร่วมจำหน่ายน้อย ยังไม่ได้รับการแก้ไข อาจจะทำให้กลุ่มไม่มีผักที่จะไปจำหน่าย หรือมีแต่น้อยมากซึ่งไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ นอกจากนี้ยังส่งผลถึงความสัมพันธ์ ความผูกพันของสมาชิกในกลุ่มด้วย ซึ่งจะลดลงไปด้วย เนื่องจากสมาชิกกลุ่มไม่มีส่วนร่วมในกลุ่มและไม่เห็นความสำคัญของกลุ่ม ยิ่งนานวันสมาชิกกลุ่มจะให้ความสำคัญกับกลุ่มน้อยลง เมื่อนั้นกลุ่มอาจจะสลายตัวกันไปได้

ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มยังไม่เป็นระบบ

ปัญหานี้เนื่องมาจากว่ากลุ่มมีการดำเนินงานที่อาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากกว่า จะมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามโครงสร้างที่กลุ่มได้กำหนดตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ขึ้น จึงทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาแล้วแต่ประธานกลุ่มจะตัดสินใจ โดยที่สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะให้ความไว้วางใจในตัวประธานในการตัดสินใจและดำเนินงานกลุ่มค่อนข้างมาก การให้ประธานกลุ่มเป็นผู้ที่ดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่มเอง ส่งผลให้การดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่มจึงไม่ระบบการดำเนินงานใด ๆ จะแล้วแต่ว่าประธานกลุ่มเห็นสมควรว่าจะดำเนินงานกันอย่างไร

นอกจากนี้ จากการลงไปสัมผัสกับสมาชิกกลุ่มถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่ม ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าทั้งประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่างมีความคิดเห็นไปทางเดียวกัน แต่ไม่แสดงออกมาให้รับคนอื่นรับทราบ อย่างเช่น ประธานกลุ่มบางครั้งต้องการเชิญสมาชิกกลุ่มมาประชุมร่วมกัน แต่ประธานกลุ่มเกรงใจสมาชิกกลุ่มกลัวว่าจะไปรบกวนการทำงานของสมาชิกกลุ่ม จึงไม่กล้าและไม่ได้เรียกประชุมกลุ่ม และในส่วนของสมาชิกกลุ่มต้องการที่จะให้มีการประชุมกลุ่ม แต่เกรงใจประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มท่านอื่นเช่นเดียวกันว่าจะว่างสามารถที่จะมาประชุมกลุ่มร่วมกันได้หรือไม่ จึงทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาแล้วแต่ประธานกลุ่มเป็นผู้ที่ตัดสินใจ ซึ่งความ

เกรงใจซึ่งกันและกันของประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม จึงส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มไม่เป็นระบบ แล้วแต่การตัดสินใจของประธานกลุ่มเป็นหลัก

ที่สำคัญถ้ายังคงปล่อยให้สถานการณ์ปัญหาการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบของกลุ่มนั้น มีการดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ปัญหาต่าง ๆ จะยิ่งสะสมมากขึ้น และถ้าวันหนึ่งวันใดทางกลุ่มขาดประธานกลุ่มขึ้นมา ย่อมทำให้กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษได้รับความกระทบกระเทือนอย่างแน่นอน

เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ไม่เคยลงมือดำเนินงานกลุ่มกันอย่างจริงจัง เพราะเวลาที่ผ่านมาประธานกลุ่มเป็นคนที่ดำเนินงานกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถ้ากลุ่มประสบปัญหาขาดประธานกลุ่มที่จะดำเนินงานกลุ่มจริง ๆ อาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ว่าไม่มีใครที่จะดำเนินงานแทนประธานกลุ่มได้ และทำให้สมาชิกกลุ่มไม่ทราบจะให้ใครมาทำหน้าที่แทนประธานกลุ่มได้ เนื่องจากไม่เคยเห็นศักยภาพและความสามารถอย่างชัดเจนของสมาชิกแต่ละท่าน อาจส่งผลให้สมาชิกกลุ่มคิดว่ากลุ่มไม่สามารถที่จะดำเนินต่อไปได้ รวมทั้งสมาชิกกลุ่มอาจไม่เห็นถึงความสำคัญของกลุ่มอีกต่อไป และกลุ่มจะค่อย ๆ แยกกันออกไป

ดังนั้น จากปัญหาทั้งปัญหาสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการส่งผลผลิตน้อย และปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มยังไม่เป็นระบบ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทางกลุ่มไม่ควรปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้นต่อไปออกไป ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มควรที่จะมาเปิดใจพูดคุยอย่างจริงจัง ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อที่ปัญหาจะได้ไม่ลุกลามไปกว่านี้ แต่อย่างไรก็ตามคงเป็นการยากที่จะบังคับให้สมาชิกกลุ่มมาร่วมกับกลุ่มได้ จึงอยู่ที่ความคิดของสมาชิกแต่ละท่านว่าจะเห็นถึงประโยชน์ของมารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือไม่

กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

จากปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถ้าจะให้กลุ่มสามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มได้นั้น ควรมีการแก้ไขดังนี้

1. ควรปรับเปลี่ยนการบริหารที่ให้ประธานกลุ่มคนเดียวเป็นคนตัดสินใจ โดยเปลี่ยนมาเป็นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิกกลุ่ม และมอบหมายให้สมาชิกกลุ่มดำเนินตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมา เพื่อสมาชิกกลุ่มจะได้มีส่วนร่วมในกลุ่มและเห็นความสำคัญของกลุ่ม

2. ประธานกลุ่มควรมีการกำหนดวาระการประชุมที่แน่นอน และที่สำคัญประธานกลุ่มควรเชิญสมาชิกกลุ่มทุกคนมาประชุมร่วมกัน ไม่ว่าจะสมาชิกกลุ่มคนนั้น จะส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่ายหรือไม่ เพื่อสมาชิกกลุ่มจะได้เกิดความกลมเกลียวสามัคคี รู้สึกผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

3. เมื่อกลุ่มมีผลผลิตที่เป็นผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นผลผลิตที่กำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ดังนั้น จึงควรนำผลตอบรับที่ได้จากผู้บริโภค มาเป็นแรงผลักดันหรือกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มที่ยังไม่ได้ส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่ายได้ทราบ อย่างเช่น สมาชิกกลุ่มที่ส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่ายช่วยกันบอกปากต่อปาก ว่าพวกเขาส่งผลผลิตแล้วรายได้มากขึ้น เพื่อที่พวกเขาประสงค์ที่จะปรับเปลี่ยนมาปลูกผักที่ตลาดต้องการ และจะได้มีส่วนร่วมในการส่งผลผลิตให้กลุ่มจำหน่าย นอกจากนี้ยังทำให้พวกเขามีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมด้วย

4. ส่วนสมาชิกกลุ่มควรที่ปรับเปลี่ยนความคิด โดยให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นกับประธานกลุ่ม ถึงความต้องการของตนเอง อย่างเช่น ต้องการให้มีการเรียกสมาชิกกลุ่มมาประชุมร่วมกันบ้าง ดังนั้น สมาชิกกลุ่มควรที่จะบอกความประสงค์แก่ประธานกลุ่มเพื่อประธานกลุ่มจะได้รับทราบถึงความต้องการของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งบอกถึงความต้องการอื่น ๆ ด้วยที่ต้องการให้กลุ่มหรือประธานกลุ่มดำเนินการ เพื่อที่กลุ่มจะได้มีดำเนินงานตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มด้วย รวมทั้งเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของกลุ่มให้คงอยู่ และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของกลุ่มด้วยเช่นกัน

5. สมาชิกกลุ่มควรปรับเปลี่ยนการกระทำของตนเองด้วย กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมภายในกลุ่มมากกว่านี้ เช่น ช่วยกันปลูกผักส่งให้กลุ่มจำหน่าย เพื่อที่ตนเองจะได้รายได้เพิ่มขึ้น และกลุ่มจะได้มีความเป็นกลุ่มเป็นก้อนด้วย

สรุป ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษนั้น ไม่ว่าจะปัญหาของกลุ่มจะใหญ่หรือเล็กก็ตาม ถ้าสมาชิกกลุ่มหันมาพูดคุยกัน รวมทั้งร่วมมือ ร่วมใจกัน ช่วยกันหาทางออกให้กับปัญหาที่ตนเองกำลังประสบอยู่ โดยทบทวนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามาจากตนเองหรือว่ามาจากกลุ่ม ซึ่งการที่ทบทวนปัญหาเท่ากับว่าช่วยกันหาสาเหตุและทางออกของปัญหาที่กลุ่มกำลังประสบอยู่ และเมื่อการแก้ปัญหา ก็ได้รับการแก้ไขลงไปได้บ้าง